

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА**

**ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ
МЕТОДИКИ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: студент 2 курсу 13-283-Мз групи
Спеціальності 262 Правоохоронна діяльність
Освітньо-професійної програми
«Правоохоронна діяльність»

Шпак Катерина Сергіївна
Керівник: к.ю.н., доц. Проценко М.В.
Рецензент: к.і.н., доц. Капарулін Ю.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....	6
1.1. Поняття методики розслідування злочинів у криміналістиці	6
2.1. Структура методики розслідування окремих видів злочинів	26
РОЗДІЛ 2 КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....	33
2.1. Загальнотеоретичні аспекти криміналістичної характеристики злочинів.....	33
2.2. Структура криміналістичної характеристики злочинів	37
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51

ВСТУП

Актуальність теми. Одним з пріоритетних завдань, які має вирішити українське суспільство на шляху до побудови демократичної, правової держави є боротьба зі злочинністю. Одночасно з вдосконаленням методів боротьби зі злочинами, вдосконалюються і способи їх вчинення. При цьому злочинці запроваджують новітні досягнення техніки, вдаються до зміни способів їх вчинення та приховування. Це вимагає проведення наукових розробок щодо розкриття та розслідування злочинів. Криміналістична методика розслідування злочинів завершує структуру науки криміналістики. У ній зібрані положення загальної теорії криміналістики, криміналістичної техніки та тактики. Теоретичні положення криміналістичної методики використовують зазначені наукові напрацювання для дослідження та вдосконалення розслідування злочинів.

Питання, пов'язані з вдосконаленням прийомів та способів розслідування злочинів, раніше були предметом досліджень таких вчених, як Белкін Р.С., Баянов А.І., Вінокуров С.І, Гавло В.К., Старушкевич А.В, Танасевич В.Г, Яблоков М.П та інші. Незважаючи на те, що роботи цих авторів зробили фундаментальний внесок в дослідження зазначених вище питань, низка питань залишається не до кінця дослідженими, низка і дотепер викликає дискусії. До зазначених питань відносяться, зокрема, проблемні питання, пов'язані з теоретично-правовими основами криміналістичної методики.

Мета і задачі дослідження. Дослідження теоретично-правових основ криміналістичної методики є метою дослідження.

Для досягнення даної мети були сформовані такі **завдання:**

– дослідити поняття методики розслідування злочинів у криміналістиці;

- проаналізувати загальнотеоретичні аспекти криміналістичної характеристики злочинів;
- здійснити дослідження криміналістичної характеристики злочину;
- розкрити структуру методики розслідування окремих видів злочинів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані із теоретично-правовими основами криміналістичної методики.

Предметом дослідження є наукові дослідження інших авторів, наукова література, практичні результати досліджень.

Методи дослідження обрані, виходячи із мети і завдань роботи, а також із врахуванням об'єкта і предмета дослідження. В основу дослідження покладено метод ідеалістичної діалектики як фундаментальний (філософський) метод наукового пізнання.

При проведенні дослідження використовувались загально наукові методи: формально-юридичний, статистичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, порівняльний, описовий, експериментальний, ряд логічних методів (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, версії та ін.).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена робота робить спробу комплексного дослідження теоретично-правових основ криміналістичної методики.

Практичне значення роботи полягає у виявленні основних проблемних питань щодо теоретично-правових основ криміналістичної методики. У роботі сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані в подальшому дослідженні даної теми, а окремі положення та висновки роботи – в процесі підготовки і проведення практичних занять з курсу «Криміналістика», «Актуальні проблеми кримінального процесу».

Публікації: Шпак К.С. Поняття методики розслідування злочинів у криміналістиці *Актуальні дослідження правової та історичної науки (випуск 27)* : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / Збірник тез доповідей: випуск 27 (м. Тернопіль, 11 грудня 2020 р.). – Тернопіль, 2020. – 111 с.

Структура роботи обумовлена метою та завданнями дослідження і складається із вступу, двох розділів, які поділяються на чотири підрозділи, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 55 с. Список використаних джерел налічує 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

1.1. Поняття методики розслідування злочинів у криміналістиці

Криміналістична методологія є частиною криміналістичної науки, що містить наукові та практичні рекомендації щодо розкриття злочинів. Ці рекомендації мають практичне значення. Зміст показує, що і як слід робити слідчому при розслідуванні злочину.

Методологія інтегрує положення загальної криміналістичної теорії, криміналістичної технології та криміналістичної тактики. Технологія працює у вигляді своєрідного заключного розділу криміналістики, засоби якого розмежовуються для вирішення розслідування практичних проблем. Дійсно, методи розслідування є кінцевим продуктом криміналістики. Справді, важко скласти рекомендації щодо розслідування, не враховуючи визначення тактики розслідування або організації розслідування. Елементи криміналістичної технології як такі важливі, не кажучи вже про загальну теорію науки та криміналістику. Тому теоретична основа методу дослідження повинна постійно враховувати досягнення всіх інших частин кримінології, а на його розробку повинна привертати увагу вчених.

Крім А. Ю. Головін та Н.П. Яблоков справедливо заявив, що методологія використовується для розробки стратегії всієї криміналістичної діяльності при розслідуванні кримінальних правопорушень. З цього можна зробити висновок, що криміналістична технологія має особливе теоретичне та практичне значення.

Технологія є частиною криміналістичної науки, яка розробляє криміналістичну основу розслідування. Розслідування як діяльність є

предметом криміналістичної техніки. Ми вважаємо, що за додатковим доступом слід стежити, зв'язуючи табори, щоб зрозуміти попередню кримінальну відповідальність.

Дослідження - це соціальна діяльність. Це особлива соціальна діяльність, яка регулюється і базується на законах, а також дозволяє шукати, отримувати, переглядати та оцінювати показники для встановлення істини. Підхід, що ґрунтується на діяльності, до вивчення природи тесту може вирішити низку взаємопов'язаних когнітивних проблем. Це: а) використання систематичного структурного аналізу для виявлення всіх структурних елементів розслідування та моніторингу інших видів діяльності, пов'язаних із системою виявлення, які містяться в системах контролю за зловживаннями; б) систематичне вивчення змісту структурних елементів дослідження; в) Детально вивчити основні елементи дослідження: дослідницька діяльність; г) Визначити роль різних областей кримінології у збільшенні досліджень та досліджень, а також історії інших густонаселених наук.

Поважайте, що розслідування є судово-медичною діяльністю. Дотримується протилежної думки, що судово-медичної діяльності як такої не існує. Захисники обох точок зору аргументують свою позицію та переконують.

Здається, що дослідницькі властивості відображаються на кількості компонентів, дослідницькі властивості відображаються на сутності компонентів компонентів, а його структура дослідження виражає кількісний та якісний склад характеру та компонентів пирога. . Основні структуруючі елементи дослідження: тема та тематика діяльності, цілі, діяльність, що вивчається з метою вивчення тем та отримання цін та об'єктів цих дій.

Предметом розслідування є представництво злочинів у світі: матеріальні сліди та інші факти. Обставини злочину та тимчасові дії, що

їх виправдовують, розслідуються. В рамках дослідження для вашого закладу буде проведена наукова та інша діяльність. Найважливішими доказами є розслідування та інші процесуальні заходи.

Слідча діяльність спрямована на збір (отримання) доказів. Інші процесуальні заходи (цей термін вперше був використаний В. Д. Зеленським у науковій літературі) відрізняються від слідчих заходів доцільністю та процесуальним способом виробництва. Їх головна мета - керувати слідчим процесом (процесуальні вказівки щодо порушення кримінального провадження, прийняття кримінального провадження, притягнення до відповідальності, обрання тимчасових заходів тощо) з метою встановлення меж, строків та процедур, що підлягають вирішенню. . Інші процесуальні заходи в основному використовуються для процесуального вираження рішень слідчого у кримінальному провадженні.

Інші види діяльності, включені до дослідницької діяльності, є незначними, оскільки вони використовуються для збору керівної інформації. Сюди входять оперативні перевірки, огляди служб, а також організаційні та підготовчі заходи.

Оперативно-розшукові дії під час розслідування є одним із способів отримання інформації про дослідження. Інформація про джерела фактичних даних та самі фактичні дані відображається за допомогою OSA. Непроцесуальна діяльність, передбачена кримінально-процесуальним законодавством з метою отримання інформації про дослідження, становить важливу частину розслідування як діяльність. Як відомо, поєднання слідчих заходів та оперативно-розшукових заходів є обов'язковою складовою складних і, насамперед, складних розслідувань.

Під час розслідування інцидентів, пов'язаних з виробничою діяльністю та розслідування цих злочинів, дії, що здійснюються

працівниками органів інспекції, контролю та нагляду департаментів та підпорядкованих органів, є невід'ємною частиною розслідування як діяльність. Метою цих вимірювань є виявлення джерел доказів та самих фактів. Ці заходи не регулюються КПК, а передбачаються іншими юрисдикціями (як правило, адміністративними). Під час дослідження їх можна проводити у співпраці з дослідником. У криміналістиці вони називаються службовими розслідуваннями, відомчими інспекціями та офіційними (спеціальними) інспекційними заходами. Фактична інформація, зібрана під час офіційної перевірки, є доказом. Тому їх слід розглядати як невід'ємну частину дослідження. Саме розслідування включає процес призначення посадових осіб для моніторингу, взаємодії, координації та офіційного використання результатів цих дій.

Організаційні та підготовчі заходи є важливим виразом організації дослідження. Вони мають на меті створити структуру розслідування, передумови для якісної підготовки слідчих заходів та контролю процесу розслідування. Організаційно-підготовчі (організаційно-технічні) заходи включаються як діяльність до непроцесуальної частини розслідування. Їх можна розділити на дві групи. Перший включає дії, спрямовані на збір дослідницької інформації, підготовку слідчих дій та створення умов для їх створення: бесіда, опечатування, реконструкція, огляд, знання об'єкта та інші. До другої групи належать дії щодо встановлення структури дослідження: вивчення матеріалів, розробка планів, відбір учасників, ділові зустрічі тощо.

Поєднання заходів опитування та інших заходів утворює підтипи "опитування як діяльність". Йдеться про збір доказів та їх доведення; Це досягається завдяки наступній процесуальній діяльності. Інформація в основному збирається під час дослідницької діяльності на фермах. Використання спеціалізованих знань здійснюється переважно шляхом

створення іспитів та формальних (спеціальних) оглядових заходів. Ви також можете виділити організаційну та аналітичну діяльність, включаючи інтелектуальну діяльність, а також організаційні та підготовчі заходи.

Отже, система розслідування включає основну підсистему як діяльність: Отримання доказів та доказів та інші допоміжні підсистеми: Отримання інформації про спрямованість та використання конкретних знань у розслідуванні ЄС. Вони корисні для правоохоронних органів, але не поступаються головній підсистемі з точки зору важливості для розслідування.

Разом ці підсистеми формують попит як діяльність.

Також зауважте, що кінцевою метою будь-якого розслідування є встановлення істини. Слідство - це, по суті, процесуальна діяльність, спрямована на збір (виявлення, отримання) та надання доказів. У зв'язку з цим цілком очевидно, що роль слідчих заходів є основною роллю слідства.

Тому розслідування як діяльність, як об'єкт криміналістичної технології, складається з ряду підсистем і містить ряд основних елементів. Кожен із цих елементів: цілі, діяльність тощо - враховується відповідно до методу опитування. Структура розслідування включає також більш складні елементи - поєднання слідчих заходів та інших, спрямованих на досягнення конкретних цілей. Мова йде про тактичні операції.

Залежно від змісту розслідування його можна поділити на кілька підсистем: процесуальна діяльність слідчого; позапроцесуальна діяльність слідчого; процесуальна та позапроцесуальна діяльність органу розслідування (органи, які беруть участь в оперативно-дослідній діяльності та підтримують слідчого в розслідуванні); процесуальна та організаційна діяльність керівника слідчого органу; Експертна

діяльність; Процесуальна діяльність фахівців; Позапроцесуальна робота посадових осіб - за умови спеціальних (службових) перевірок; Процесуальна діяльність сторони обвинувачення. Деякі з цих підсистем зазвичай працюють в організаційно незалежних установах і іноді або частково включаються в систему обстеження.

Зазвичай іспит поділяється на етапи. Критерії поділу різні. Існують думки, що розслідування поділяється на дві фази: перед судом (перший), потім - до кінця; у три етапи; за п'ять кроків; за шість кроків. Слід зазначити, що різні думки авторів щодо кількості етапів дослідження не враховують складності конкретного дослідження. Розподіл розслідування на етапи є виправданим з огляду на криміналістичну складність розслідування.

Криміналістична складність є ознакою процесу розслідування і відображає дійсно необхідні сили, засоби встановлення істини, сферу застосування методів та інтенсивність їх використання.

Однією з його характеристик є криміналістична складність розслідування. Спробуємо узагальнити зміст.

Розслідування різних правопорушень відрізняється кількістю, змістом, обсягом розслідування та іншими заходами.

Під складним епізодом зазвичай розуміють багаторазовий епізод із великою кількістю підсудних. Складність процедури та організації зумовлена різними обставинами, які впливають на тривалість розслідування та ускладнюють. Ці обставини різноманітні і зберігаються (неосяжність території, на якій розташовані слідчі органи, віддаленість експертних установ, стан дорожньої мережі тощо) або трапляються під час розслідування (хвороба обвинуваченого, пошук обвинуваченого біженця, стихійні лиха тощо).

На відміну від інших видів складності кримінального провадження, криміналістична складність розслідування

характеризується не лише тривалістю розслідування, а й кількістю, змістом, обсягом та інтенсивністю заходів. . Об'єктивно необхідне розслідування та інші. Це якісна характеристика основного аспекту розслідування, що відображає зусилля та ресурси, витрачені на встановлення істини - на досягнення кінцевої мети розслідування.

Криміналістична складність розслідування визначається кількома факторами, які з методологічних міркувань можна розділити на дві групи. По-перше, обставини вчинення та приховування злочину. Сюди входять характер і механізм правопорушення, тривалість правопорушення, способи вчинення та приховування правопорушення, кількість та тип доказів правопорушення, наявність свідків тощо. Ці обставини, а також наявність інших фактів, які є соціально-психологічними характеристика підозрюваного (обвинуваченого) та інформація, яка була доступною про злочин на початку розслідування, впливають на його судово-медичну складність. До другої групи належать обставини розслідування, включаючи характер ситуацій розслідування на початковій фазі розслідування; Особливості криміналістичного механізму встановлення обставин різних видів злочинів; Система контррозслідування.

Зусилля щодо встановлення обставин, що містяться в доказах, та обсягу розслідуваних заходів в кінцевому підсумку вплинуть на час розслідування. Зверніть увагу, що час - це не критерій судово-медичної складності, а показник, що відображає обставини розслідування. Тривалість може бути використана як основа для класифікації іспитів на основі рівня їхньої судово-медичної складності. Забезпечте час для чистого дослідження: час для інтелектуального процесу, розслідування та інших дій; і повний робочий день. Чистий час вважається показником, який відображає вищезазначені критерії криміналістичної складності. Існують легкі, складні, важкі та особливо важкі іспити. Розділ

розслідування ґрунтується на характеристиках правопорушень, які значною мірою визначають зміст розслідування.

Прості розслідування. Злочинність - унікальне явище, яке, як правило, відбувається в чітких умовах. Для встановлення обставин злочину необхідно допитати підозрюваного, кількох свідків, потерпілих, провести ще одну-дві слідчі дії. Це 20-30 робочих годин. Враховуючи організаційні та підготовчі заходи, загальна тривалість розслідування цього злочину становить від 10 до 15 днів.

Складні дослідження (середній рівень складності). Злочини, вчинені в одному або декількох пунктах, але вимагають великої кількості деталей для розслідування (наприклад, для з'ясування обставин очевидного вбивства), або підозрюваного, який не був встановлений на початку розслідування. годин. Обставини повністю вирішуються протягом 50-80 робочих годин. Загальна тривалість іспиту може становити до 30 днів.

Складні розслідування. Багатосторонні або конкретні злочини важко розслідувати, але характеризуються активним опором зацікавлених сторін. Інформація про факти на початку розслідування є прихованою, і для її розслідування та встановлення необхідні великі оперативні розслідування та слідчі дії. Розслідування може мати кілька напрямків. Обставини злочину поступово досліджуються протягом значного періоду часу, до 20-30 робочих днів. Загальна тривалість іспиту може становити до 60 робочих днів. Багато нерозкритих вбивств, рекет, шахрайство, вимагання та багато іншого важко розслідувати.

Особливо складні розслідування. Злочини не очевидні (свідків немає), їх вчиняє група людей. Зазвичай дослідження проводиться групою дослідників. Загальна тривалість іспиту коливається від 2 до 3 місяців до декількох років. Особливо важко розслідувати деякі організовані вбивства, бандитизм та організовані грабежі.

На думку автора концепції судово-медичної складності, різноманітність факторів та вибірковість їхніх дій у кожному конкретному випадку ускладнює кількісне вимірювання такої якісної риси, як складність. У той же час ми зазначаємо, що в більшості випадків на початковому етапі розслідування можна передбачити криміналістичну складність та вжити заходів щодо якості організації розслідування.

Положення в теорії судово-медичної складності використовуються в основному для організації розслідування, для спеціалізації слідчих, наукового навантаження слідчих та для правильного розрахунку штату слідчого. Здається, вони також важливі для розвитку прийомів дослідження, оскільки вони характеризують методологію предмета. Поділ досліджень на етапи також стає дедалі більшим. Прості та складні іспити поділяються на два етапи. Комплекс або спеціальний комплекс можна розділити на три або чотири рівні.

Розслідування як діяльність є предметом усієї криміналістичної науки. Незалежно від криміналістичної складності структури будь-якого дослідження, можна виділити елементи, які обов'язково підлягають методології. Це тактичні цілі дослідження, дослідницькі дії та їх поєднання, система (комбінація) дослідницьких дій та інші, характеристики тактики виробництва дій, професіонали та учасники. застосовувати для. Метою цього ефекту є оптимізація опитування, підвищення ефективності та якості. Для вирішення цієї проблеми методологія повинна розробити систему методів дослідження, які потім застосовуються на практиці. Отже, методологія повинна вибирати криміналістичні показники для використання у слідчій практиці, а також розробляти власні механізми оптимізації цієї практики. По-перше, методологія повинна бути системою теоретичних визначень. Ці положення призначені для розробки практичних рекомендацій щодо

вдосконалення практичної діяльності. Однією з цілей методології є використання даних інших наук для дослідницьких цілей. Це модель криміналістичної технології. З огляду на загальний підхід, який передбачає концепція техніки дослідження, необхідно проаналізувати визначення, дані різними авторами.

У вітчизняній науковій літературі перші дані про методіку дослідження (за винятком зарубіжних авторів) належать С. Н. Трегубову. В. І. Громов першим визначив слідчі технології як самостійний відділ кримінології. Обґрунтування концепції технології та вивчення її змісту було здійснено С. А. Голунським, Б. Н. Навагою, Ю. О. Євгенєвим, І. Н. Якімовим та іншими криміналістами.

А. Н. Васильєв, І. А. Возгрін, Р. С. Белкін, В. Г. Танасевич, А. Н. Колесніченко, Н. А., внесли свій внесок у розвиток теорії криміналістичних прийомів, концепцій, загальних положень і структур. Селіванов, В. Є. Корногов, Н.П. Яблоков, Ю. П. Гармаєв, В. К. Гавло, С.Н. Иурилов, М.В. Субботіна, С. Ю. Косарєв А. В. Шмонін та інші дослідники. Коротко розглянемо визначення комп'ютерного методу деяких з цих дослідників.

Відомий російський криміналіст А. Н. Васильєв визначив метод розслідування як систему рекомендацій щодо криміналістичної класифікації злочинів, організації першого та наступних періодів розслідування та особливостей використання тактика та науково-тактичний інструментарій для ефективного розслідування.

Подальше визначаючи метод, А.Н. Васильєв підкреслив важливість організації в методологічній системі та зазначив, що це "система найбільш підходящих методів організації дослідження в початкові періоди" . умови розслідування окремих видів злочинів. "

Ці визначення висвітлюють суттєві елементи методу опитування. Слід зазначити, що метод є системою рекомендацій або методів

організації дослідження; наголосив на важливості особливостей використання тактики, а також науково-технічних засобів. Слід зазначити, що все це здійснюється за певних умов для розслідування певних видів злочинів.

Слід зазначити, що один із основоположників судової медицини Якимова писав, що використання всіх методів, розроблених з використанням кримінальних методів і тактик, є необхідним у рекомендованих методах наукового дослідження. Іншими словами, наголошувалося, що розслідування певних видів злочинів вимагає використання технологічних та тактичних засобів.

Р.С. Белкін розумів криміналістичний метод як "систему правил і наукових вказівок, розроблених на основі яких він може бути використаний для організації та розслідування та попередження певних видів злочинів". Коротке, але стисле визначення. Зазначимо, що Р.С. Белкін вважав попередження злочинів одним із основних завдань методу.

Згадані цими авторами наукові диспозиції слід розуміти не як суму наукових методів, прийомів і тактик, а як нове синтезоване значення. Дав зрозуміти В. Г. Танасевич. За його словами, технологія «не є механічною сумішшю тактики та технології. Їх послідовний пошук, який знайомить їх із конкретною системою виявлення, збору, вивчення та оцінки доказів за конкретних обставин та формулювання методологічних рекомендацій на цій основі, означає появу нової якісно нової системи. Цілісні інструменти для розкриття злочинів. В. Г. Танасевич визначив саму методологію як систему «рекомендацій щодо розкриття та попередження злочинів, методів і прийомів для ретельного розслідування обставин злочину та розкриття тих, хто їх вчинив. Зобов'язання використовувати науково-технічні засоби та

криміналістичну тактику на основі розроблених загальнотеоретичних криміналістичних положень. "

У визначенні В. Г. Танасевича як загальне джерело методології наводяться положення загальної теорії криминології, а також положення криміналістичної техніки та тактики. Сам В. Г. Танасевич зазначає, що у наведеному вище визначенні немає посилання на деталі, властиві певним видам злочинів. Він пояснює це тим, що методологія має два пов'язані, але специфічні розділи: загальну методологію розкриття злочинів; Методи розкриття конкретних видів чи груп злочинів: загальні та конкретні методи.

У визначенні В. Г. Танасевича він відстоює ідею, що техніка розслідування є частиною криміналістичної науки, заснованої на змісті загальної теорії, криміналістичних прийомів і тактик, але це самостійний розділ криміналістичної науки, це теоретична система речень, яка є предметом матері. Ця ідея прямо не виражається, але такий висновок можна зробити, проаналізувавши зміст авторського дослідження з проблем методів розкриття та розслідування злочинів. Ця ідея знаходить своє послідовне вираження в інших дослідженнях криміналістичної техніки.

Тому Я.А. Озгрін дав таке визначення методології: провести судово-медичне розслідування певних видів злочинів. << Подібне визначення дав І. А. Возгріїн, а пізніше методологія досліджує моделі організації та здійснення розкриття, розслідування та попередження злочинів з метою їх розвитку відповідно до вимог Процесуального права, наукові рекомендації для експертизи та судово-технічна інженерія має власний предмет дослідження, відмінний від предмета криміналістики та його ідентичних частин: криміналістичні прийоми та тактики. криміналістичних розділів: Техніка, тактика та криміналістичні прийоми описує та конкретизує загальний предмет науки, на думку І. А.

Возгринна, взаємозв'язок між предметом науки та дисциплінами її розділів слід розглядати на рівні зв'язку діалектика та залежність; предмети розділу (розглянуті моделі) повинні відповідати предмету кримінології. За словами І. А. Возгринна, метою методології є "регулювання організації та здійснення розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень". Очевидно, що таке розуміння предмету методології мало чим відрізняється від предмета криміналістики, на який в один момент правильно вказав Р.С. Белкін.

Спробуємо з'ясувати, як вирішують цю проблему інші автори, які вивчали концепцію та тему методології. Н. А. Селіванов вважає, що слідчий метод "- це система взаємозалежних та взаємозалежних слідчих заходів, що визначається доказами та проводиться найкращим чином для виявлення всіх необхідних обставин справи, а також щодо планування та проведення слідчих заходів з урахуванням звичних методів Комісійні та інші методи. Елементи криміналістичних ознак злочинів цього типу, слідчі ситуації та особливості використання тактичних об'єктів, а також науково-технічні засоби, характерні для їх розслідування.

Загалом спрощено, на думку Н.А. Селіванова, метод розслідування визначається як система розслідувань та інших заходів, що здійснюються оптимально для виявлення, розслідування та "повного, точного та швидкого запобігання злочинам шляхом доказів. Визначення, Н.А. Селіванов підкреслює суть методології: оптимальні системи слідчих та інших заходів: це, власне, означає оптимальне вивчення програмування.

Е.П. Іщенко вважає, що техніка судового розслідування - це система наукових положень та практичних рекомендацій, розроблена на основі вивчення моделей криміналістичної та слідчої діяльності, що сприяють організації та розслідуванню певних видів злочинів.

В. Є. Корнухов вважає визначення Н. А. Селіванова найбільш обґрунтованим. На цій підставі він вважав, що "метод розслідування - це система завдань і тактичних операцій, що задовольняють критеріям ефективності та економічності, заснованим на співвідношенні кримінальних наслідків та об'єкта доказування". На підтвердження своєї позиції В. Є. Корноухов наводить такі аргументи: мета розслідування визначається обставинами, що підлягають доказуванню. У конкретному розслідуванні наповнюється зміст положень кримінальної статті, яка «перетворює ряд елементів у структуру, встановлюючи взаємозв'язок між деякими елементами та доказами як правовий порядок». Оскільки при розслідуванні часто використовуються непрямі докази, що стосуються виявлення проміжних фактів, які "створюють систему тактичних завдань". Тактичне завдання за В.Є. Корноухов - це взаємозв'язок між слідчою ситуацією та тактичною метою встановлення проміжних фактів та юридичних цілей. Тактична мета визначає спосіб дії слідчого, що призводить до проведення тактичних операцій - система слідчих заходів та оперативно-розшукових заходів, що визначається умовами діяльності та спрямована на встановлення тактичної мети.

В.Є. Корноухов підтримує дисертацію про те, що поєднання слідчих заходів та інших заходів - тактичних операцій - є найважливішою характеристикою методу дослідження. Автор правильно визначає тактичні цілі, але обмежує сферу своєї діяльності лише визначенням проміжних фактів. З нашої точки зору, В.Є. Корноухов вважав, що поєднання слідчих та інших заходів під час слідства визначалося не лише обставинами доказів, але й низкою тривожних фактів.

А. В. Шмонін пропонує, як частина криміналістичного методу, ми розуміти "силу інформації в науково обґрунтованих визначеннях та

судово-медичних рекомендаціях, розроблених на їх основі для організації та розслідування визначень категорії злочину".

Н. П. Яблоков визначає криміналістичну практику як "невід'ємну частину криміналістичної науки, яка вивчає кримінальний досвід деяких видів злочинів та розслідування їх розслідувань, і як мажоритарну систему". Більш ефективно розслідування та попередження різних видів злочинів буде розроблено на основі знання їх моделей з урахуванням даних для криміналістичної науки та тактики. Автор наполягає на найтіснішому зв'язку між дослідницькою технологією та загальною теорією судової медицини та іншими її частинами. загальна та приватна теорія кримінології, положення про наукову методологію та інформація про характеристики різних видів людської діяльності, коли вчиняються певні злочини.

Як бачимо, Н. П. Яблоков не особливо акцентує увагу на поєднанні слідчих та інших заходів, говорить не в цьому визначенні предметного методу, а в джерелах інформації про роль методів розслідування, положеннях криміналістичної філософії, кримінального права та кримінального процесу. Зазначимо, що автор виділяє деталі певних видів людської діяльності як джерело інформації для методу. На наш погляд, остання інформація є одним із елементів теми дослідження, щоб її можна було віднести до теми методу.

Отже, у вищезазначених та інших концепціях методології опитування підкреслюються основні елементи змісту опитування як види діяльності та викладається їх взаємозв'язок. З огляду на всю важливість та необхідність такого підходу у визначенні поняття частини криміналістичної науки, ми вважаємо, що для її більш широкого вираження, крім основних частин діяльності, важливо враховувати деталі предметного методу. Суть методу не може бути визначена довільно. Залежність від процесу (інтелектуальної діяльності та дій), до

якого стосується дослідження, очевидна. Взяти до уваги зміст цього процесу, що відображено у визначенні вище методів опитування.

Усі визначення методу обстеження свідчать про те, що це заключна частина судово-медичної експертизи. З цього випливає, що методологія використовує зміст загальної теорії криміналістики, тактики та криміналістичної техніки. В основному він використовується у формі прямої позики, при цьому положення криміналістики переносяться на метод розслідування. Це не завжди механічна трансмісія. Положення криміналістики в даний час трансформуються та застосовуються стосовно бажаної мети методу з характеристиками їх предмета. Які криміналістичні положення застосовуються в теорії методів? Майже все. Ми можемо взяти до відома організацію дослідження, особливо процес постановки цілей за допомогою побудови версій дослідження; Планування, тактика розслідування та загальнотеоретичні положення криміналістичної тактики, теорія взаємодії у розслідуванні.

Зміст загальної теорії та інших частин криміналістики становлять основу, основу для розробки теоретичних детермінацій самої методології розслідування. Як уже зазначалося, ідею загальнотеоретичної частини методології вперше висловив В. Т. Танасевич. Однак усі автори підкреслюють, що теоретичні детермінації техніки розслідування утворюють систему, тобто взаємопов'язану та взаємозалежну спільноту, яка визначається. Орієнтація на методику розслідування може бути визначена на основі аналізу потреб, теорії та практики в цьому розділі криміналістики.

Немає сумнівів, що для вирішення проблеми кримінального переслідування серед громадськості потрібні науково обґрунтовані методи збору, дослідження та оцінки доказів. Вирішення цієї соціальної потреби може призвести до ефективного, раціонального та ефективного розслідування кримінальних справ. Отже, соціальною метою методології

опитування є розробка теоретичних положень, на основі яких повинні бути обґрунтовані та створені прийоми, методи, методи всього опитування, окремі опитування та інші заходи, а також їх поєднання. Основним соціальним завданням методології як останнього розділу судової медицини є розробка науково обґрунтованих положень, які визначають та представляють оптимальну програму експертизи. Потребу в методології можна визначити як наукову та практичну потребу в раціональному, якісному та ефективному розслідуванні кримінальних справ. Задоволення цієї соціальної потреби є основним предметом предмету методу опитування. Предметом методології є характеристики опитування (певних елементів) як діяльності, вивчення якої визначає ефективність та якість цієї діяльності.

На основі аналізу визначень, що враховують методологію опитування, можна зробити висновок, що ці елементи опитування містять принципи, які науково ґрунтуються на методології. Інформаційна база, що дозволяє вказати предмет розслідування; Особливості процесу конкретизації предмета опитування; раціональні (оптимальні) можливості поєднання слідчих та інших заходів; Створення функціональної структури опитування (програма діяльності, інтелектуальна модель); тактичні особливості створення слідчих заходів та тактичних операцій для різних видів розслідування. Науково-практичне дослідження елементів, зазначених у дослідженні для оптимізації, є предметом методології.

Вивчення більшості цих елементів методології, безперечно, є предметом інших частин криміналістики: загальної теорії, криміналістичної тактики та технології. Це правда, але не цілком. Методологія використовує положення цих розділів та приватні теорії судової медицини, але в першу чергу для оптимізації процесу розслідування певних видів злочинів та розвитку положень методології

розслідування. Слід пам'ятати, що положення судово-медичної теорії, що стосуються розслідування в цілому, розробляються. Методологія конкретизує ці положення відповідно до видів опитування. Візьмемо, наприклад, організацію опитування, такий елемент, як структура опитування. Організація вивчає поняття структури, основні структурні елементи обстеження, їх характеристики та взаємозв'язки, характеристики процесу реалізації тощо. Методологія конкретизує ці положення: які структурні елементи існують при розслідуванні цих видів злочинів? Особливості процесу конкретизації окремих елементів структури в розслідуванні в цілому та розслідування цього виду злочинів (наприклад, вбивств) та ін. Фактичне функціонування організаційного процесу здійснюється під час опитування та поєднується з положеннями методології обстеження. Закономірності організації розслідування впроваджені в адаптації приватної методології розслідування кримінальних правопорушень.

Тому методологія фокусується на основних елементах опитування, що впливають на його ефективність та якість. Теоретичний блок детермінацій методології містить принципи методології; організаційні аспекти опитування; Поєднання слідчих та інших заходів; Специфіка розслідування видів злочинів; Особливості видів злочинної діяльності.

Аналіз визначень методології опитування показує, що більшість авторів (А. Н. Васильєв, Р. С. Белкін, І. А. Возгрін та ін.) Називають організацію відповідно до основних елементів методології. Як вже згадувалося раніше, А.Н. Васильєв розглядав організацію як одну з найважливіших складових криміналістики в цілому та, зокрема, техніки розслідування. В одному з визначень методології він зазначив, що методологія є системою "найбільш підходящих способів організації розслідування", а також використання особливостей, використання

тактики та науково-технічних засобів. Для того, щоб дійти обґрунтованого висновку про роль організації в методології обстеження, необхідно вирішити, що мається на увазі під організацією обстеження, оскільки між організаціями-криміналістами не існує єдності з цього приводу. Р. С. Белкін, А. В. Дулов, Г. Г. Зуйков, В. Є. Коновалова, Л. М. Карнеєва, А. М. Ларін, З. І. Кірсанов, С. І. Цветков, В. І. Шиканов та багато інших криміналістів. «Організація розслідування, - пише В.Д. Зеленський, автор першої монографічної праці про організацію в нашій криміналістичній науці, "обґрунтовує її, визначаючи основні елементи структури, будуючи розумову методологію майбутньої діяльності та створюючи умови для її виробництва. Високої якості та досліджень".

Визначення організації опитування цитованими авторами та іншими (Д. Я. Мірський, Л. М. Карнеєва, А. К. Кавалеріс, Л. Н. Калінкович, В. Є. Корноухов, М. П. Гутерман та ін.) Багато в чому схожі, але в той же час існують відмінності, іноді суттєві. Ось декілька.

А. В. Кавалеріс має на увазі як організацію, так і планування, організацію робочого дня слідчого, взаємодію слідчого з поліцейськими та організацію роботи слідчого підрозділу.

Г. Т. Зуйков під організацією розумів низку методів, засобів і прийомів, що забезпечують створення оптимальних умов для швидкого і повного розкриття та розслідування кримінальних правопорушень з найбільш раціональним витрачанням часу, сил і засобів.

Депутат Шаламов обговорив питання організації планування розслідувань, встановлення версій, запобігання злочинам та відшкодування майнової шкоди, а також форми та методи використання громадської підтримки в розслідуванні, взаємодію слідчих та слідчих органів.

І. Ф. Крилов приписував організації розслідування умови, необхідні для ефективної роботи слідчого: приміщення, транспорт,

зв'язок, технічне забезпечення, використання науково обґрунтованого методу роботи тощо.

Організація В.Є. Коновалов розуміє планування розслідування, підбір слідчих заходів та оперативно-дослідних заходів, їх поєднання, особливості вирішення психологічних проблем, використання науково-технічних засобів та економічну доцільність процесуальних засобів.

А. М. Ларін розумів організацію розслідування як раціональне рішення, розміщення та застосування сил, засобів, засобів, створення та використання оптимальних умов для досягнення цілей юридичного процесу.

А. В. Дулов вважає, що організація опитування - це процес раціоналізації та оптимізації шляхом визначення та конкретизації цілей, визначення сил та засобів та планування їх використання з метою створення умов для створення високоякісних слідчих заходів.

Н. П. Яблоков під організацією розуміє реалізацію, раціоналізацію, якісне вдосконалення структури обстеження як системи та створення умов для реалізації плану обстеження.

Критичний аналіз існуючих поглядів на концепцію, зміст організації в 1989 р. Зробив один з авторів цієї роботи. Водночас він підкріпив позицію двосторонньої організації: навчати та забезпечувати. Щоб допомогти у вивченні організації опитування, він встановив діяльнісний підхід, тобто розглядав опитування як певний вид соціальної діяльності. Він також використав положення загальної теорії організації та управління діяльністю, встановлені в працях Л. М. Апенка, В. П. Боголепова, Д. М. Гвішіані, В. М. Глушкова, А. С. Петрова, М. В. Зарепіна, Г. Х. Попова, А. С. Петрова, В. І. Терещенка та інших вчених.

Під час цієї роботи В.Д. Зеленський дійшов висновку, що, незважаючи на всю специфіку розслідування як діяльності, його

організація базувалася на загальних теоретичних засадах організації і вперше підтримала цей висновок у 1982 році.

Висновок, судячи з публікацій, навряд чи прислухався до колег - науковців. Водночас дедалі більше висловлювалася ідея формуючого почуття організації. А. В. Дулов першим дійшов висновку, що організація розслідування насамперед полягає у визначенні його цілей. Це підкреслило думку про те, що постановка цілей є першим і найважливішим елементом організації опитування. У визначеннях організації І. Л. Авраменко підкреслюють А. В. Дулов, С. А. Кучерук, С. В. Кобилінська, А. Ю. Корчагін, І. П. Можаяєва, В. В. Степанов, Н.П. Яблоков та ін генератори та значення процесу в організаційному плані.

Неважко помітити, що зміст (структура) технології та слідчої діяльності практично однакові. Типовою інформаційною моделлю розпочатої та майбутньої слідчої діяльності є зміст моделі розслідування щодо конкретного виду злочину. Ми вважаємо, що термін "технологія" підкреслює характеристики змісту розслідувань та інших видів діяльності, а також розслідування в цілому.

На наш погляд, криміналістична техніка охоплює всю сукупність теоретичних положень, що стосуються змісту розслідування.

2.1. Структура методики розслідування окремих видів злочинів

Криміналістична методологія - це система теоретичних положень для програмування сутності розслідування як діяльності та на її основі науково-практичних рекомендацій щодо оптимальних засобів та методів розслідування кримінальних правопорушень. Метод розслідування бере

свій початок у криміналістиці та складається з практичних рекомендацій слідчим органам. Це була відповідь науки (праці І. Н. Якімова, В. І. Громова та ін.) На практичні потреби суспільства і держави. Саме з цієї причини, на наш погляд (до другої половини 20 століття), ми приділяли найбільшу увагу приватним методам розслідування видів злочинів. Вже в першій монографічній праці з теорії методів розслідування - дисертації А. Н. Колесніченка - зміст криміналістичних методів було розділено на дві частини: загальні правила та конкретні методи.

Загальна частина вводить систему теоретичних положень: поняття методології, її структуру, її місце в системі кримінології та інші структурні елементи в методології тощо. Загальні положення стосуються загальних питань щодо приватних методів вивчення певних видів Кримінальні правопорушення. Поділ методів загалом та кримінології загалом є загальноновизнаним. Вивчення організації методології та її змісту призвело до думки про існування проміжного зв'язку між державними та приватними методами. Він базується на об'єктивному факті: ступені спільності між різними видами розслідувань та різниці в структурі, порядку, методах і методах розслідування різних груп злочинів. Тому є пропозиції щодо тричастинної структури методу розслідування. Відповідно до цих пропозицій, метод включає: 1) загальні питання про метод кримінального розслідування; 2) загальні питання про методіку розслідування розширених груп злочинів; 3) конкретні приватні методи розслідування таких злочинів. Очевидно, що для обґрунтованості цього підрозділу та більш повного розуміння концепції криміналістичної методології необхідно врахувати зміст цих структурних елементів методу.

В останні роки дослідники приділяють більше уваги змісту та структурі загальних питань щодо методології опитування. Існує

тенденція до складного і раціонального розвитку теоретичних визначень методу. Це виявляється у працях І. А. Возгрина, Ю. П. Гармаєв, В.Є. Корноухов, С. Ю. Косарєв, С. Н. Чурилов, А. В. Шмонін і Н. П. Яблоков присвятили себе загальним положенням методології. інші дослідники. Метод, який використовується для дослідження загальних проблем, різниться. На наш погляд, прагнення дослідників об'єднане у формулюванні універсальних питань щодо методу дослідження, спробі розробити загальну характеристику методу та використати досягнення кримінології для вирішення завдань методу.

Другий напрямок - формування основних принципів побудови та розвитку приватних методів, практичних рекомендацій щодо розслідування злочинів. Основною метою загальних положень методології є формування структурної та предметної сторони методів розслідування як частини кримінології. Мова йде про основні поняття предмета, структуру, призначення техніки в цілому та властивості окремих її елементів. Очевидно, що необхідно використовувати супутні наукові розробки та практику їх впровадження. Це існуючі практичні елементи загальної теорії методів, у необхідності та важливості яких не можна сумніватися (порушення кримінального провадження, обставини, які слід встановити тощо).

Загальна частина методології - це система теоретичних висловлювань про сутність цих елементів методології. Система займає ряд теоретичних положень.

Зміст загальних положень методу розслідування, як правило, визначається експертами-криміналістами аналогічним чином, але з різницею. Так, серед загальних положень А. Н. Колесніченко включив: предмет, завдання методології розслідування та основні положення, місце методології в системі кримінології; Створення перших слідчих заходів; Планування розслідування (головним чином особливості

планування окремих груп кримінальних справ); Використання спеціалізованих знань під час розслідування; Методи попередження злочинів; Залучення громадськості до розкриття та попередження злочинів.

І. А. Возгрін розділив загальні положення методу на дві частини. Перша частина містить історію походження та розвиток методу розслідування; Об'єкти та предмет криміналістичної методології; Завдання криміналістичної методології; Система методології; Принципи методології; Джерела криміналістичної методології; Зв'язки методології з іншими галузями кримінології. Друга частина складається з: криміналістичної доктрини організації розслідування теоретичних основ побудови приватних методів розслідування; Злочинність; Класифікація приватних методів дослідження; Теорії криміналістичної характеристики злочину; судово-медична доктрина про методи виявлення, розслідування та попередження злочинів

Відразу зауважимо, що А. Н. Колесніченко та І. А. Возгрін включають організацію розслідування в метод без достатньої підстави. Поділ загальних положень на дві частини навряд чи виправданий, оскільки критерій поділу незрозумілий.

С. П. Митричев включив найсуворішу відповідність закону до системи загальних положень методу; кримінальне право та криміналістична характеристика правопорушень; швидкість і точність розслідувань; порушення кримінального провадження та первинних слідчих заходів, обставини, що підлягають встановленню, використання науково-технічних засобів, планування та побудова слідчих версій; вміле поєднання слідчих заходів та оперативно-розшукових заходів; використання державної підтримки.

Здається, система загальних положень С.П. Мітрічева загалом виправдана.

Н. А. Селіванов розділив загальні положення методу на три частини:

1) поняття, види, роль і значення методу, його місце в кримінологічній системі;

2) функції в методі у випадках застосування деяких методів для організації слідства (бригадний метод, розслідування справ у декількох епізодах);

3) положення, що відображають найважливіші типові та характерні аспекти методу, а саме. її принципи.

Ми помітимо, що з якихось причин частина не призначена, включаючи власне розслідування: формування теми для діяльності, поєднання розслідування та інших заходів тощо.

А. В. Шмонін пропонує, щоб система загальних положень у методі включала такі питання, як історія становлення та розвитку, об'єкти (предмет), цілі (завдання), системи, принципи, джерела, зв'язки з іншими галузями кримінології та іншими галузями знань та теоретичні основи побудови приватних методів розслідування злочинів.

Л. Я. Драпкін і В. Н. Карагодін представляють систему загальних положень методології таким чином: концепція методології; інформація про структуру методу та його зв'язок з іншими аспектами криміналістичної науки; вчення про криміналістичну характеристику злочину та його складові; уявлення про нарахування та окремі стадії судового провадження; принципи побудови приватної практики; взаємозв'язок між загальними правилами та конкретними методами.

Здається, висновки про систему загальних положень зроблені Н.А. Важливо Селіванову, що загальні положення слід розуміти як оцінку найважливіших питань, пов'язаних із методом розслідування в цілому, незалежно від виду злочину, що розслідується. Певною мірою ця оцінка характерна для методу, на відміну від технології та тактики

розслідування. На наш погляд, ці оцінки повинні орієнтуватися на зміст розслідування як діяльності та оптимізувати деталі його складових: предмет розслідування, структуру початкової стадії, поєднання слідчих та інших документів, специфікацію цих заходів, залежно від виду злочину. розслідували та інші.

Оптимальний зміст кожного з елементів у структурі дослідження є метою методу, який є предметом його дослідження. Предмет методу, концепція цієї частини криміналістичної науки є першим елементом загальних положень методу. Це досить очевидно. Визначення структури розслідування є питанням організації. Але розробка вчення про оптимальну структуру для розслідування певних видів злочинів підпорядковується методології.

Загальним завданням методу розслідування є забезпечення судово-медичної підтримки розслідування як діяльності. Основна увага приділяється програмуванню поєднання слідчих та інших дій. Перш за все, на наш погляд, дослідження загальних положень методу має бути спрямоване на вирішення цієї проблеми.

На наш погляд, структура загальних положень методики розслідування має містити такі основні елементи (блоки).

1. Блок положень про предмет, структуру методики, місці її в криміналістиці, принципи функціонування. Зміст і призначення цього блоку у криміналістів розбіжностей не викликає.

2. Блок теоретичних положень про формування предмета розслідування. У нього входять вчення про організацію початкового етапу розслідування злочинів, цілевизначенню (включаючи використання побудови версій, виведення з версій логічних наслідків); вчення про криміналістичну характеристику злочину як інформаційній базі целеопределения; формування переліку обставин, що підлягають

встановленню у кримінальній справі, як типовим даними щодо предмету доказування.

3. Третій блок теоретичних положень загальної частини методики розслідування - це власне методика. Вона виражається в програмуванні, в розробці теоретичних моделей програм розслідування злочинів. Вивчення криміналістичного механізму розслідування, дослідження технології розслідування, вибір слідчих дій і їх поєднань; розробка тактичних особливостей провадження слідчих дій; планування як форма розробленої програми розслідування. У цьому блоці розглядаються загальні положення взаємодії в розслідуванні. Взаємодія є структурним елементом організації розслідування, в організації використовуються і зміст цього важливого елемента розслідування. Функціональна структура взаємодії використовується і в методиці розслідування, де розглядається зміст організації як форма частини розслідування. Підкреслимо: загальні положення змісту взаємодії. Особливості взаємодії використовуються в окремою методикою розслідування.

4. Заключним самостійним структурним елементом положень загальної частини методики є профілактика злочинів в розслідуванні. У літературі відзначається зниження інтересу до попередження злочинів засобами і методами криміналістики. Вважаємо, що в цьому блоці повинна досліджуватися реалізація положень норм права (кримінального, перш за все, а також адміністративного та ін.), які необхідно змінювати відповідно до узагальненими результатами розслідування даного виду злочинів, а також можливості розслідування: організаційні, тактичні та методичні, які необхідно використовувати для усунення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів певного виду.

РОЗДІЛ 2

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

2.1. Загальнотеоретичні аспекти криміналістичної характеристики злочинів

При визначенні об'єкта дослідження, особливо щодо виведення логічних наслідків з версій, важлива інформаційна основа, з якою здійснюється цей складний психічний процес. Роль цієї бази значною мірою бере на себе криміналістична характеристика злочинів.

Криміналістичні ознаки злочину - це інформаційна система про складові злочину, які є важливими для розслідування і які можуть бути використані для встановлення обставин вчинення та прикриття злочину. У слідчій практиці слідчі та співробітники завжди використовували досвід розслідування різних злочинів, коли працювали над подібними злочинами.

Як відомо, криміналістика включає інформацію про злочин та злочинця. Практична діяльність у кримінальному розслідуванні вимагала повного виявлення та розслідування такої інформації в терміновому порядку. Ще в перших роботах радянських криміналістів було окреслено зміст основних ознак злочину: помста, час, обставини, характер вчинення [49].

Теоретична розробка проблеми використання інформації попередніх досліджень почалася більш-менш систематично в 1960-х роках. У працях Л.А.Сергєєва, А.Н. Колесніченко, а потім С.П. Мітрічев, А.Н. Васильєв, Р.С. Белкін, О. Я. Баєв, І.А. Возгрін, В.К. Гавло, І.Ф. Герасимов, В.Є. Коновалова, Н.А. Селіванов, В.А. Образцов, В.Г.

Танасевич, В.П. Бахін та інші криміналісти розкрили концепцію та зміст цього важливого елементу розслідування. Криміналістичні характеристики визначаються як інформація про ознаки певного виду злочину; ймовірний шаблон події; модель типових відносин та джерел доказів. Існує ще одна класифікація визначень у криміналістиці, подібна до згаданої вище. У всіх визначеннях криміналістичної характеристики злочину зазначається, що: а) характеристика містить запис ознак певного виду злочину; б) між цими даними також існують взаємозв'язки; в) Дані та їх взаємозв'язки використовуються для розслідування певних видів злочинів.

Сукупність даних, що має криміналістичну цінність, тобто цінність для розслідування злочинів у їх взаємовідносинах, - це суть криміналістичних ознак.

Існує кілька визначень поняття криміналістичної характеристики. Найбільш вдалим, на наш погляд, є визначення А. Н. Колесніченко та В. С. Коновалової – «... інформаційна система про криміналістично значущі ознаки злочинів одного виду, що відображає логічні зв'язки між ними та забезпечує основу для розслідування конкретних злочинів". Єдиним запереченням є визначення криміналістичних ознак як основи розслідування. Точніше, можна говорити про одне з найважливіших джерел інформації для розслідування. Обговорення - це питання структури криміналістичної характеристики злочинів, питання кількісного та якісного складу їх елементів та зв'язків між ними. Існує широкий спектр точок зору з цих питань. Якщо поглянути на першу розробку цієї проблеми Л.А.Сергєєвим, то ознака включає такі елементи: а) особливості способів і слідів злочину; б) ситуація, в якій був вчинений злочин; в) відомості про учасників злочину; г) За умови кримінального посягання. Крім того, у роботі з розслідування криміналістичних характеристик вказуються додаткові елементи: слідчі

ситуації, обставини, що підлягають з'ясуванню, мотиви вчинення злочину тощо. Ці елементи мають практичне значення для розслідування різних груп та видів злочинів. Слід пам'ятати, що є елементи криміналістичної ознаки, про яку говорять усі вчені: характеристика суб'єкта злочинного втручання; Способи вчинення злочину; Сліди та інші фактичні дані, які можуть бути сформовані, характеристики винного та його зв'язок із жертвою. На наш погляд, це суттєві елементи криміналістичної ознаки» [41].

Щодо інших різних елементів криміналістичних характеристик, слід погодитись, що це динамічна наукова категорія, що реагує на зміни в структурі злочинів та умовах вчинення злочинів, появі нових видів злочинів та їх Інспекція реагує. Криміналістичні ознаки - це відкритий блок теоретичних основ криміналістики, який можна і потрібно доповнювати новими знаннями. Слід мати на увазі, що зміст криміналістичних ознак виражає злочинну діяльність, включаючи все, що свідчить про вчинення злочину. Додамо до цієї думки А. Ф. Любіна - все про специфіку виду соціальної діяльності, навколо якої були скоєні злочини, та можливості використання цих характеристик для розслідування. Важливо, щоб криміналісти погодились, щоб зрозуміти суть криміналістичних ознак та їх основні структурні елементи. Це дає можливість використовувати його під час розслідування.

Однак зазначимо, що існують відмінності у визначеннях криміналістичних характеристик. У визначеннях містяться висловлювання про інформаційну систему, про дати злочину, про систему ознак злочину, про характеристики вихідної інформації тощо. Огляд цих розбіжностей здійснив А. В. Шмонін. Можна погодитися з його висновком, що різницю можна пояснити тим, що доктрина не надає значення змісту та взаємозв'язку наукових категорій "інформація", "дані", "інформація", "персонажі" тощо. Криміналістичні особливості

кримінальні правопорушення полягають у наявності чи відсутності вказівок авторів щодо а) науковості відповідної категорії; б) призначення криміналістичних ознак; в) наявності криміналістичних ознак окремого злочину; г) елементи тимчасової структури; д) елементи функціональної структури криміналістичних ознак. Загалом, ми погоджуємось із зазначеними відмінностями та відзначаємо наступне.

Призначення криміналістичних особливостей полягає головним чином у забезпеченні інформаційного забезпечення організації розслідування та розробці науково обґрунтованих криміналістичних методів. Звичайно, основною метою криміналістичної характеристики є забезпечення всебічного, об'єктивного та повного розслідування. Однак ця загальна мета досягається вирішенням низки інших завдань, особливо в ході організації розслідування, а також у ході його першого елемента: встановлення об'єктів. Для встановлення цілей потрібна інформаційна база: інформація про різні елементи злочинної події: типове місце розташування, методи, підводи тощо. Ця база є інформаційною системою про обставини, що мають значення для розслідування злочинів, - криміналістичні особливості злочину. Встановлення мети як частини організації розслідування, в свою чергу, є важливою частиною процесу створення предмета розслідування. Без знання типових слідів та інших фактів важко створювати версії та виводити з них логічні наслідки, тобто визначати цілі слідчих та інших заходів. Перелік обставин, які необхідно визначити в рамках кримінального провадження, також може бути оптимально визначений. Специфікація (формування) об'єкта розслідування ґрунтується на змісті криміналістичних ознак. Ми можемо погодитися з думкою, що криміналістична характеристика спрямована на розробку науково обґрунтованої методології [1].

Отже, ми можемо зробити висновок, що мета криміналістичних ознак полягає насамперед у забезпеченні інформаційного забезпечення розслідування, особливо у визначенні та формуванні предмета розслідування. Криміналістична характеристика злочину значною мірою лежить в основі методик розслідування.

2.2. Структура криміналістичної характеристики злочинів

Для розуміння криміналістичних характеристик злочину важливо його функціональна структура. Під функціональною структурою розуміють особистість злочинця, суб'єкта злочину та засоби злочину (місце, час, знаряддя праці тощо) в динаміці реального існування. Ми вважаємо, що ця точка зору загалом справедлива. Суб'єкт, об'єкт і засіб є елементами діяльності, в даному випадку злочинної діяльності. Слідчий займається відображенням діяльності, тобто слідами та іншими фактичними даними, на підставі яких відбувається процес встановлення обставин скоєного злочину. Отже, функціональна структура криміналістичної характеристики - це не лише згадані елементи діяльності, а й інформація про обставини злочину. Типові сліди та інші фактичні дані займають важливе місце серед цієї інформації. Сліди та інші фактичні дані (в основному свідчення) пов'язані із способом вчинення злочину, ситуацією, в якій було вчинено та приховано злочин. В цілому, елементи злочину та інформація про зміст його відображення утворюють функціональну структуру криміналістичних ознак злочину.

Оскільки структури елементів криміналістичних ознак мають певне значення для методу розслідування, ми коротко обговоримо їх зміст.

Першим фундаментальним структурним елементом криміналістичної характеристики є предмет злочину. Під предметом

злочину в найширшому розумінні розуміються соціальні відносини, на які спрямоване злочинне втручання (у кримінальному сенсі це предмет злочину). Безпосереднім об'єктом злочину є матеріальні предмети; Події, явища; жертв. Характеристики безпосереднього суб'єкта значною мірою залежать від сфери людської діяльності та соціальних відносин, до яких стосуються злочинні втручання. Зміст людської діяльності, який виявляється в подіях, явищах та процесах, значною мірою визначає способи вчинення та приховування злочину, сліди та інші факти, що породжуються тим чи іншим способом. Коли людина потрапляє у сферу втручання злочинців, до предмета злочину також входить жертва злочину - жертва. У випадках, коли злочин спрямований проти особи, його ознаки мають особливе значення, про що мова піде нижче.

Якщо злочин спрямований на подію, то набувають значення феномен людської діяльності, різні процеси, особливості їх перебігу, особливості реєстрації документів та інших форм фіксації, а також функціональна структура організації. Останнє включає права та обов'язки посадових осіб та інших осіб, організацію у її взаємовідносинах, правові та протиправні дії осіб тощо. Функціональна структура організації має особливе значення при розслідуванні неправомірних дій, економічних злочинів та інших злочинів, пов'язаних з виробничою діяльністю людини.

Другим елементом структури криміналістичної характеристики злочину є місце, час та обставини злочину. Ці важливі елементи доказів пов'язані між собою. Місце злочину має важливе значення в ситуаціях, коли основні правопорушення вчиняються в певному просторовому пункті, а фізична присутність винного в цьому місці має особливе доказове значення. Місце злочину також має все більше значення, оскільки більшість слідів та інших фактичних даних виявляються та досліджуються в результаті судово-медичного розслідування місця

злочину. Пошуки, ідентифікація та розслідування матеріальних слідів, подальше розслідування цих об'єктів, встановлення осіб, які пов'язані з місцем злочину і перебувають неподалік, тощо займають важливе місце в методах розслідування багатьох кримінальних правопорушень. Відомо, що, як правило, місце у зв'язку з часом вчинення злочину вибирається не випадково. Час пов'язаний з видами злочинної діяльності та потерпілим, умовами, що сприяли чи перешкоджали вчиненню злочину, та іншими випадковими факторами.

Місце та час вчинення злочину пов'язані з оточенням, в якому воно було вчинено. Під ситуацією розуміють характеристики місця та часу злочину, подію, явище, що відбувається на місці, присутніх у ньому людей та дії, які раніше здійснювали ці люди на момент вчинення. Ці фактори розуміються в комплексі. Ситуація розвивається в основному довільно (стихійно) на момент вчинення злочину. Але це може бути створено темою злочину, а може бути налаштовано (змінено) на вчинення злочину.

«Третім основним елементом криміналістичних характеристик є інструменти, засоби та методи, що використовуються для вчинення злочину. Злочинні інструменти - це матеріальні предмети, які використовуються для вчинення злочинів. Під засобами злочину деякі автори розуміють будь-яку матеріальну речовину або предмет, що використовуються при скоєнні злочину, процеси та явища, за допомогою яких здійснюється вплив на суб'єкта злочину, жертва для досягнення очікуваного результату. Це широке тлумачення терміна «засоби злочину» дозволяє враховувати різні обставини: місце злочину, знаряддя злочину, час скоєння злочину, жертву злочину, спосіб вчинення злочину. Засобом злочинної діяльності (злочину) є діяльність суб'єкта, тобто дія, спрямована на досягнення злочинного результату» [1].

З кримінологічної точки зору спосіб вчинення злочину, виявлений Г. Г. Зуйковим, «є системою взаємозалежних заходів, спрямованих на підготовку, вчинення та приховування злочину з використанням відповідних засобів та засобів, а також часу, місця та інших обставин. Криміналісти здебільшого погоджуються з таким розумінням вчинення злочину» [20].

Метод вчинення злочину як системи діянь полягає у підготовці, створенні (коригуванні) умов для вчинення злочину, методах дій, спрямованих безпосередньо на досягнення результату злочину, та заходах щодо прикриття злочину. Система дій передбачає утримання з їх боку (бездіяльність). Підготовка, вчинення та прикриття злочину є елементами повністю або повністю структурованого способу. Якщо жоден з елементів відсутній, метод вважається неповним (скороченим).

Маскування злочину є частиною методу, який полягає у знищенні, приховуванні, зміні (фальсифікації) інформації про злочин. У разі умисних злочинів зміст приховування суб'єктом надається заздалегідь. Затуманення пов'язане і іноді переростає в прямий опір (опір) розслідуванню. Контрзаходи - це дещо інший вид злочинної діяльності. Як уже зазначалося, затуманення може набувати активної форми (знищення, підробка, маскування) або пасивної форми (забруднення інформації). Для останнього виду кримінального правопорушення метод розслідування розробляє методи розкриття приховувань та методи їх виявлення. Однією з форм змісту є інсценування - створення зображення сліду, яке не відповідає фактичній події.

Четвертим основним елементом криміналістичної характеристики злочину є особистість об'єкта його вчинення. Особа - це особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності. Це визначення занадто загальне. Особистість - це поєднання біологічних та соціальних

якостей, які проявляються в різних сферах людської діяльності: роботі, відпочинку, захопленнях, спілкуванні з іншими людьми. Як відомо, особистість - це низка соціальних відносин, поєднання різноманітних зв'язків і залежностей між людиною та іншими людьми, в яких проявляються її особисті якості. Ці характеристики важливі при виборі злочину. Їх знання є важливим і необхідним для встановлення особи підозрюваного, вибору тактики слідчих заходів та викриття обвинуваченого. Тому вивчення особистості суб'єктів різних видів злочинів (вбивства, крадіжки, зґвалтування тощо) завжди приваблює кримінологів. Ф. В. Глазирін, Н. Т. Ведерников та інші криміналісти сприяли розробці методів вивчення особистості злочинця в різні часи.

Для розслідування важливо знати криміналістику основних характеристик та рис особистості винного, виявлення яких дасть змогу встановити особу, яка вчинила злочин. Для цього необхідно дослідити ті риси особистості, які проявляються в різних сферах людського життя та дії. В принципі, всі ці якості та характеристики важливі: фізичні, психологічні характеристики, потреби, знання, переконання, професійні якості, соціальний статус тощо. Коли вчиняється певна категорія злочину, виявляються не всі, а певна частина особистих характеристик та характеристик Якості людини. Отже, методологія повинна досліджувати такі характеристики, наприклад, підрозділами з питань вбивств, зґвалтування, розтрат тощо. Для кожної категорії злочинів певний перелік особистих характеристик та характеристик жертв має особливе значення.

По відношенню до ставлення особистості до навколишнього світу розвивається кримінальний мотив – внутрішній стимул, що спонукає людину діяти певним чином. Це показує зв'язок між рисами особистості та способом, що застосовується для вчинення злочину. Наприклад, якщо ви розслідуєте шахрайство або шахрайство, виявлення

методу крадіжки допоможе встановити, хто брав участь у злочині. У взаємозв'язку рис особистості з іншими людьми можна визначити коло підозрюваних, встановивши мотив. Отже, криміналістичні ознаки включають не лише інформацію про предмет злочину (особистість винного), але також інформацію про потерпілого та систему відносин між підозрюваним та потерпілим. Отже, особа жертви (жертви) є не лише предметом злочинного втручання. Інформація про них є підставою для встановлення особи підозрюваного.

П'ятим основним елементом криміналістичної характеристики злочину є сукупність типових підказок та інших фактів, що формуються при вчиненні злочину. На відміну від зазначених вище елементів, типові сліди та інші фактичні дані не стосуються змісту злочину. Вони відображають злочинну подію в реальному світі. Це матеріальні сліди: сліди, інші зміни матеріального становища, матеріальні об'єкти: документи, зміст інформаційних технологій. Інші фактичні дані включають вказівку на злочин та пов'язані з ним події у спогадах свідків, жертв та підозрюваних. Інші фактичні дані включають зразки матеріальних та нематеріальних об'єктів (грунт, вода, людські голоси тощо). Сукупність відображень злочинної події залежить насамперед від виду злочину, а також від способу, ставлення та механізму використання того чи іншого методу для вчинення злочину в певній обстановці. Отже, сліди та фактичні дані мають конкретний кримінальний характер.

Вищесказане ілюструє роль слідів та інших фактичних даних у розслідуванні та встановленні обставин злочину. Виявлення та аналіз цих відображень злочинної події дає змогу надати обґрунтовані слідчі версії, отримати докази та встановити обставини, що оточують злочин.

Тому структура криміналістичних ознак злочину включає такі основні елементи:

- предмет злочинного посягання;

- місце, час, місце злочину;
- знаряддя, засоби та методи вчинення злочину;
- особистість суб'єкта злочину, особистість потерпілого та характер взаємин між ними;
- типові сліди та інші факти, що відображають подію злочину.

Ці елементи існують спільно між собою і утворюють інформаційну систему про подію злочину. Вони є обов'язковими для майже кожного виду злочину. Виняток становить інформація про потерпілих, оскільки існують злочини там, де жертв немає. Слід мати на увазі, що поєднання елементів криміналістичних характеристик для різних видів кримінального правопорушення може бути не інформативним. Насправді існує думка, що певні елементи можуть бути не інформативними, хоча це важко уявити на практиці. У будь-якому випадку принципом буде визначити, що ознака криміналістичної експертизи - це інформаційна система, що відображає подію злочину, що є важливим для його розслідування. Як категорія криміналістичної науки, криміналістичні особливості, її структура повинна сприяти розвитку інформаційної системи про певні види злочинів.

Перелічені елементи працюють не самі по собі, а через зв'язок між ними. Зміст цих зв'язків: що з чим пов'язано, яким способом (способи, дії, предмети, сліди тощо), що і за допомогою того, що можна ідентифікувати та встановити. Ці зв'язки встановлюються та узагальнюються за результатами кримінального розслідування. Буде створена узагальнена інформаційна система щодо кримінальних правопорушень конкретного виду. Це створює криміналістичну функцію. Під час розслідування конкретного злочину слідчий аналізує зібрані докази та іншу інформацію та порівнює цю інформацію із системою даних криміналістичних ознак. Ця розумна операція дозволяє виявити подібні елементи (ознаки) злочину та спробувати визначити

характеристики невідомих обставин, а потім визначити їх. В основному це зручний механізм використання криміналістичних функцій під час розслідування. Неважко помітити, що найчастіше це інша система подібності в елементах (ознаках) події злочину, створення версій розслідування на основі подібностей (версії аналогічні), вибір напряму розслідування (напр. Наприклад, встановити особу підозрюваного) тощо не може. Оскільки важко рахуватися зі створенням точних залежностей, які чітко проявляються у всіх ситуаціях зв'язку. З тієї простої причини, що якісний зміст багатьох процесів у соціальній діяльності важко, а часом майже неможливо виміряти та визначити кількісно. Інша справа, що до цього потрібно прагнути. Криміналістика, яка використовує природничі дані, завжди прагне до точності. Однак сподівання на більш точний розрахунок при використанні криміналістичних ознак різні, що призвело до різних думок щодо змісту другого аспекту його практичного застосування, а потім до суперечок щодо значення криміналістичних ознак загалом. Необхідні кількісні показники взаємозв'язків та залежностей між елементами криміналістичних ознак, але вони не завжди можуть бути точними.

Особливості процесу кримінального втручання, способи вчинення злочину, типові контексти та інші фактичні дані, що виникають при застосуванні того чи іншого методу в типовій обстановці злочину, особливості особистості злочинця та його зв'язків із жертвою та суб'єктом злочину Атака - усі ці узагальнення в системі самих зв'язків мають суто практичну цінність у розслідуванні. Що стосується характеру зв'язків між структурними елементами криміналістичних ознак, то необхідно додатково дослідити цю проблему на основі узагальнення практики розслідування певних видів кримінальних правопорушень [19].

Криміналістична характеристика злочину є самостійним елементом методу розслідування. Як уже згадувалося раніше, його значення для розслідування полягає в тому, що це база даних, з якої можна отримати інформацію для створення версій та визначення обставин, що підлягають визначенню у справі. Інформація з криміналістичного профілю використовується разом із процесом редагування версій. По-перше, версії іспитів створюються на основі даних криміналістики. По-друге, при виведенні логічних наслідків з версій використовується інформація про типові сліди та інші фактичні дані, які можуть виникнути при використанні певного методу для вчинення злочину в типових або конкретних умовах. Тому, незважаючи на незалежність теорії криміналістичних особливостей у розслідуванні, вона використовується в поєднанні зі стандартними версіями в організаційно-аналітичному блоці методології розслідування - формуванні сфери діяльності. У цьому ж блоці це поєднується із згаданим подальшим елементом методу розслідування: низкою обставин, які необхідно визначити. Однак існує принципова різниця між елементами криміналістичних ознак та викладеними обставинами. Друге - це обставини, які потрібно довести. Вони мають кримінальний і кримінальний характер. Елементи криміналістичної характеристики є частиною системи узагальнених обставин, заснованих на практиці, які використовуються для оптимізації процесу вибору шляху доказування та самих доказів. Отже, це різні незалежні елементи системи методів розслідування. Вони поєднують той факт, що їх використовують для конкретизації теми діяльності.

У вітчизняній криміналістиці проблеми криміналістичних особливостей жваво обговорювались у 1970-х роках. Досить згадати матеріали Всеросійської конференції наук та практиків в Одесі. Нове розуміння природи ознак криміналістики викликало сумнів у її значенні.

Свідчення Р.С. Белкіна відомо, що ознака криміналістики пережила свою корисність і перетворилася на ілюзію. Більшість судових експертів не погодились з цим судженням, і дослідження з питань судової експертизи тривають. Однак зародком сумнівів є рушій наукової думки, висловлений авторитетним вченим, а також подальші дослідження, що включають різні пропозиції щодо нових імен та змісту інформації про злочин. Зазначимо, що інформаційна система про криміналістично значущі обставини роздумів про вчинення злочину існує об'єктивно і не може бути скасована. Інша справа стосується назви цієї системи та її змісту. Висловлювались різні думки. Давайте поговоримо про це на мить.

С. Н. Чурилов запропонував новий термін "криміналістичні особливості механізму злочину". Він наводить дві причини на підтримку своєї пропозиції:

1) З наукової точки зору абсолютно недоречно формувати криміналістичну концепцію цього соціального явища на додаток до кримінально-правової;

2) слід розробляти криміналістичну ознаку лише для того, з чого складається злочин [42].

Отже, перший блок теоретичних визначень методології дослідження включає інтелектуальну роботу з розвитку сфери діяльності. В основному це формування об'єкта розслідування - об'єктивного, організаційного процесу. Цей процес включає положення для криміналістичної характеристики, які відіграють роль інформаційної бази, що використовується при націлюванні. Націлювання включає інформацію про обставини, що підлягають доказуванню. У сукупності всі вищезазначені теоретичні речення утворюють навчальний блок об'єкта діяльності. Це перший блок теоретичної системи загальних положень щодо криміналістичної техніки.

Звичайно, ми робимо такі висновки переважно з методологічних міркувань. Хоча в реальній діяльності завжди підкреслюється формування його суб'єкта (постановка цілей), після чого йдуть дії для досягнення сформованих цілей. Цей поділ загальних положень методу розслідування відповідає структурі діяльності, структурі розслідування. Як відомо, основними структурними елементами діяльності є: тема, завдання, заходи для досягнення цілей у їх контексті. Створення об'єкта діяльності відбувається не саме по собі, а для цільового функціонування. Розслідування - цілеспрямована діяльність.

ВИСНОВКИ

Розгляд проблемних питань, пов'язаних із теоретично-правовими основами криміналістичної методики, дає можливість зробити наступні висновки:

1. Криміналістична методика є системою теоретичних положень щодо змісту розслідування як виду соціальної діяльності та заснованих на вказаних положеннях рекомендації щодо оптимізації процесу розслідування злочинів.

2. Структура криміналістичної методики складається з наступних частин: загальні положення, групові методики розслідування та окремі методики розслідування.

3. Основними структурними елементами вказаних частин криміналістичної методики є блоки, тобто поєднання окремих структурних елементів.

4. У криміналістичній методиці слід виділити блок загальних положень щодо предмету, структури методики, блок теоретичних положень щодо формування предмету розслідування, блок теоретичних положень щодо визначення оптимального поєднання досудового розслідування та інших видів діяльності правоохоронних органів, структура окремих методик, поняття та структура групових методик.

5. Сучасний стан криміналістичної методики та її подальший розвиток обумовлений використанням у виконанні її завдань ситуаційного, організаційно-аналітичного та інших підходів. Поєднання методологічних положень з даними теорії організації, алгоритмізації та технології розслідування надає нові можливості для розвитку криміналістичної методики. Особливе значення для розробки положень методики має поєднання з організаційно-аналітичними методами.

6. Сучасна слідча практика є одним з джерел перевірки життєздатності теоретичних положень криміналістики. З'язок зі слідчою практикою розслідування залишається обов'язковим принципом криміналістичної методики.

7. Зміна способів вчинення та приховування злочинів, протидії розслідуванню передбачають відповідно й подальше вдосконалення прийомів та способів розслідування злочинів.

8. Удається за доцільне виділення наступних основних напрямків подальшого вдосконалення прийомів та способів розслідування злочинів:

- науково-технічне забезпечення розслідування, яке повинне відповідати рівню сучасної науки;
- розробка нових слідчих дій.

9. Будь-яка методика розслідування починається з формування предмету розслідування. Блок теоретичних положень цього процесу (а саме: аналіз слідчої ситуації, визначення мети розслідування, побудова слідчих версій, планування тощо) є відправною точкою у криміналістичній методиці. Цей процес реалізується з використанням ситуаційного, організаційно-аналітичного, методологічного та кримінально-процесуального підходів.

10. Структура окремих методик розслідування заснована на загальних положеннях криміналістичної методики.

11. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами є одним з найважливіших структурних елементів методики. Розвиток зазначеної взаємодії повинен здійснюватись по різних напрямках, у тому числі із використанням зарубіжного досвіду проведення спеціальних слідчих дій та вдосконалення форми взаємодії.

12. Групова методика це положення, яке відображує специфіку реалізації змісту криміналістичної методики стосовно групи

розслідувань, схожих по кримінально-правових та криміналістичних ознаках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьев С. Л. Криминалистическая характеристика и типовые программы расследования сексуально-садистских убийств: автореф. ... дис. канд. юр. наук. СПб., 1992. С. 11.
2. Белкин Р.С. История советской криминалистики. Формирование частных криминалистических теорий (1940-е - 1950-е годы) : учебное пособие / Р.С. Белкин, А.И. Винберг. - М. : НИиРИО, 1983. - 78 с."
3. Белкин Р.С. История советской криминалистики. Этап возникновения и становления науки (1917-1930-е гг.) : учебное пособие / Р.С. Белкин. А.И. Винберг. - М. : НИ и РИО, 1982. - 70 с.
4. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия / Р.С. Белкин. - 2-е изд. доп. - М. : Мегатрон XXI, 2000. - 334 с.
5. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия / Р.С. Белкин. - М. : Издательство БЕК, 1997.- 342 с.
6. Белкин Р.С. Курс криминалистики : [учеб. пособие для вузов.]. -М. : ЮНИТИ ДАНА, Закон и право, 2001. - 837 с.
7. Белкин Р.С. Курс криминалистики : в 3 т. / Р.С. Белкин. - М. : Юрист, 1997. - . - Т. 1 : Общая теория криминалистики. - 1997. - 408 с.
8. Белкин Р.С. Курс криминалистики : в 3 т. / Р.С. Белкин. - М. : Юрист, 1997. - . - Т. 2. : Частные криминалистические теории. - 1997. - 463 с.
9. Белкин Р.С. Курс криминалистики : в 3 т. / Р.С. Белкин. - М. : Юрист, 1997. - . - Т. 3 : Криминалистические средства, приемы и рекомендации. - 1997. -478 с.
10. Белкин Р.С. Тактика следственных действий / Р.С. Белкин, Е.М. Лившиц. - М. : Новый Юрист, 1997. - 176 с.
  - a. Беляков А.А. Взрывчатые вещества и взрывные устройства (криминалистическая взрывотехника) / А.А. Беляков. - М. : Юрлитинформ, 2003. 256 с.

11. Беляков А.А. Оружиеведение: Часть 2. Боеприпасы : [учебное пособие] / А.А. Беляков, А.Н. Матюшенков - Челябинск : Челябинский юридический институт МВД России, 2004. - 200 с.
12. Библиографический указатель диссертаций по криминалистике / [Бахин В.П., Викторова Е.Н., Ищенко А.В.]. - М. : Типография ВНИИ-ТЭМР, 1989. - 156 с.
13. Биленчук П.Д. Тактические приемы, тактические комбинации, тактические операции : [учеб. пособие] / П.Д. Биленчук, В.Н. Романько, СИ. Цветков. - К., 1992. - 24 с.
14. Бирюков В.В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике : [монография] / В.В. Бирюков. - Луганск : РИО ЛИВД, 2000. - 138 с.
15. Бирюков В.В. Криминалистическое оружиеведение : [учебное пособие] / В.В. Бирюков. - Луганск : СПД Резников В.С., 2013. - 256 с.
16. Бишовець О.В. Психологічний вплив у кримінальному провадженні: теорія і практика : [монографія] / О.В. Бишовець. - К. : Истина, 2013. -152 с.
17. Біленчук П.Д. Аналогова і електронна фотографія: історіографія. характеристика, порівняльний аналіз, сфери застосування в юриспруденції : [навчальний посібник] / П.Д. Біленчук, А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, А.І. Терешкевич ; [за ред. П.Д. Біленчука]. - Київ : Українська Академія підприємництва, 2009. - 40 с.
18. Біленчук П.Д. Балістика: криміналістичне вогнестрільне зброєзнавство : [підручник] / П.Д. Біленчук, А.В. Кофанов, В.Ф. Сулява ; [за редакцією проф. П.Д. Біленчука.] - К. : Міжнародна агенція "VeeZone", 2003. - 384 с.
19. Бурданова В. С. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу, как важнейший элемент частной криминалистической методики // Вестник криминалистики. Вып. 2. 2001. С. 42.

20. Зуйков Г. Г. Криміналістическое учение о способе совершения преступления: дис. ... д-ра юр. наук. М., 1970.
21. Криміналістика : [підручник]. / В.М. Глібко, А.Л. Дудніков, В.А. Журавель, В.О. Коновалова, Г.А. Матусовський, З.І. Митрохіна, В.Ю. Шепітько ; [під ред. В.Ю. Шепітька]. - К. : Ін Юре, 2001. - 682 с.
22. Криміналістика : підручник / [Шепітько В.Ю., Коновалова В.О., Журавель В.А. та ін.] ; за ред. проф. В.Ю. Шепітька. - 4-е вид., перероб. і доп. - Х. : Право, 2008. - 464 с.
23. Криміналістика. Академічний курс : підручник / Т.В. Варфоломеева, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров та ін. - К. : Юрінком Інтер, 2011. - 504 с.
24. Криміналістика: Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів : [підручник для студ. юрид. вузів і фак]. / В.О. Коновалова, Г.А. Матусовський, В.Ю. Шепітько, В.М. Глібко, А.Л. Дудніков. - Х. : Право, 1998. - 375 с.
25. Криміналістична техніка : [навч. посібник] / В.В. Арешонков, І.М. Ганжа, О.В. Літвінова та інш ; [за ред. А.В. Кофанова]. - К. : "КИЙ", 2006. - 456 с.
26. Криміналістична техніка. Книга друга : [навч. посібник] / В.В. Арешонков, П.Д. Біленчук, О.Г. Волошин та інш. ; [за ред. А.В. Кофанова]. -К. : "КИЙ", 2009. - 416 с.
27. Криміналістична фотографія та відеозапис (основи методики викладання) : Навч.-метод. посібник // МВС України. Донецький юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ; СЛ. Ларін, М.В. Салтевський, Л.М. Довгий, О.В. Одерій. - Київ : НАВСУ, 2007. - 452 с.
28. Криміналістична фотографія та відеозапис : Навч.-метод. комплекс // МВС України. КНУВС. ННПСК. Каф-ра криміналістич. техніки ; авт.-уклад. : О.Л. Кобилянський, С.В. Хільченко, А.В. Кофанов та ін. - Київ : 2009. - 48 с.

29. Криміналістичне дослідження слідів рук : Науково-практичний посібник / [за ред. Я.Ю. Кондратьєва]. - К. : Атіка, 2000. - 152 с.
30. Криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів : курс лекцій / [В.К. Весельський, А.В. Іщенко, В.С. Кузьмічов, Д.Б. Сергєєва, Ю.М. Черноус]. - К. : ХмЦНП, 2011. - 178 с.
31. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. - К. : Юстиніан, 2012. - 1224 с.
32. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посібник] / О.В. Крушельницька - К : Кондор, 2006. - 206 с.
33. Крылов И.Ф. Очерки истории криминалистики и криминалистической экспертизы / И.Ф. Крылов. - Л. : Изд-во Лен. ун-та, 1975. - 188 с.
34. Кузнецов В.А. Особливості вибору та застосування методів виявлення слідів рук у "польових" умовах : метод. рекомендації / В.А. Кузнецов ; МВС України. ДНД ЕКЦ МВС - Київ, 2006. - 19 с.
35. Осипенко І.П. Обшук і виїмка (тайники та способи їх виявлення) : [навч.-метод. посібник]. / І.П. Осипенко, О.О. Адам'юк, Н.М. Сенченко. - Чернігів : Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. - 132 с.
36. Особливості провадження допиту підозрюваного (обвинуваченого) з метою недопущення тортур та інших порушень прав людини : [посібник] / В.К. Весельський, В.С. Кузьмічов, В.С. Мацишин, А.В. Старушкевич. -К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. - 148 с.
37. Особливості розслідування шахрайств, учинених у сфері функціонування електронних розрахунків : Метод. реком. / МВС України. ЛДУВС Наук.-досл. лаборат. криміналіст. досліджень ф-ту підготовки слідчих ; АІ. Анапольська, В.В. Коваленко, Р.В. Корякін, О.І. Сумцов. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. - 55 с. "

38. Плескачевский В.М. Криминалистическое оружиеведение : [справочник] / В.М. Плескачевский, СП. Юхин. - М. : Юриспруденция, 2002. - 128 с.
39. Практикум з криміналістики : [навч. посібник] / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.; [за ред. В.Ю. Шепітька]. - К. : Ін Юре, 2013. - 128 с.
40. Протидія економічній злочинності / П. Орлов, А.Ф. Волобуєв, І.М. Осика, Р.Л. Степанюк, І.М. Зарецька та ін. - Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2004. - 568 с.
41. Сергеев Л. А. Сущность и значение криминалистической характеристики преступлений // Руководство для следователей. М., 1971. С. 43.
42. Чурилов С. Н. Криминалистическое понятие, ставшее неприемлемым. // Вестник криминалистики. 2006., № 3. С. 43–49.
43. Шевчук В.М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : [монографія] / В.М. Шевчук. - Х. : Вид. агенція "Апостіль", 2013. - 440 с.
44. Шепітько В.К). Теория криминалистической тактики : [монографія] / В.Ю. Шепітько. - Х. : Гриф, 2002. - 349 с.
45. Шеремет А.П. Розслідування та запобігання вбивствам : [навч. посібник для студ. вищих навч. закл.] / А.П. Шеремет. - Чернівці : Наші книги, 2008. - 248 с.
46. Эксархопуло А.А. Предмет и система криминалистики : проблемы развития на рубеже XX-XXI веков / А.А. Эксархопуло. - СПб. : СПбГУ. 2004. - 112 с.
47. Юрчук О.Ф. Специфика лингвистического анализа речи в ходе криминалистической экспертизы / ОФ. Юрчук // Материалы I Международного симпозиума "Человек: язык, культура, познание". - Кривой Рог, 1995. - С. 326-329.

48. Яблоков Н.П. Криминалистика : [учебник] / Под. ред. проф. Н.П. Яблокова ; [изд. 2-е перераб. и доп.]. - М. : Юристъ, 2001. - 718 с.
49. Якимов И. Н. Практическое руководство к расследованию преступлений. М., 1924. С. 186–187, 190–191.
50. Яровенко Т.В. Современное состояние использования цифровой фотографии в криминалистике : [монография] / Т.В. Яровенко. - М. : Юрлитинформ, 2011. - 144 с.